

József megpróbálta hosszabb kúrára rábeszélni, és fokozódó fájdalmai miatt reuma-kezelést is javasolt. Krizosztom nem élt a lehetőséggel. A kötelességtudat nem engedett számára hosszú szünetet, várták a hívek Újvidéken. Az állandó testi gyötrelem miatt az amúgy is nagyon sovány testalkatú atya egyre hajlottabbá vált. Az alig 34 éves házfőnököt a hívek gyakran „az öregbarát” kifejezéssel emlegették. Amikor a front egyre közelebb került az újvidéki rendházhoz, a kolostor értékeit a rend tartományfőnökségéhez, Budapestre menekítették. Krizosztomot a rend főnökei figyelmeztették a Délvidéken várható veszélyekre, és kérték, ne maradjanak a kolostorban. De Krizosztom úgy gondolta, ha senkinek sem ártottak, akkor nincs kitől félniük. „Miért fusson az ártatlan? Amíg hívek jönnek a templomba, a pap nem hagyhatja el a rábízottakat!” – ez a gondolat vezérelte. Körösztös Krizosztom megsejtve az elkerülhetlent, nevének védőszentjét, Aranyszájú Szent Jánost idézte, aki számkivetésben, száműzetésben töltötte életét. Úgy vélte, „nomen est omen” – a név végzet –, megérezte, hogy őrá is hasonló sors vár. Tudta, ha a szerbek visszatérnek, bosszút fognak állni. Tudta, hogy személye szálla lesz a szerbek szemében, nemcsak katolikus pap mivolta miatt. Ő ismert, igazszívű magyar hazafi is volt, aki a bukovinai székelyek bácskai letelepítését hazafiúi kötelességének, sorsuk jobbra fordítását küldetésnek érezte. Így hát visszatért Újvidékre. A vérbosszútól való félelem arra készítette, hogy a székelyeket, csángókat menekülésre bírja, és próbálta segíteni őket a Dunántúlra való átköltözésben. Rendtársainak is felajánlotta a távozás, azaz a menekülés lehetőségét, de sem Páter Kovács Kristóf, sem Páter Kamarás Mihály nem hagyta el rendházat. Együtt maradva érték meg 1944. október 23-át, Kapisztrán Szent Jánosnak, a rend védőszentjének ünnepét. Ekkor már az utolsó magyar katonai alakulatok is kivonultak Újvidékről, anélkül, hogy a ferences atyákat magukkal vitték volna. A velük való távozás lett volna az utolsó menekülési lehetőség. Ők azonban maradtak.

Hamarosan szerb szabadcsapatok vették birtokba a várost, és olyan atrocitások kezdődtek, amilyenre emberemlékezet óta nem volt példa a térségben. Október 25-én, a Városházán már szerb zászló lengett a magyar helyén. A bevonuló szerb katonák, partizánok, martalócok első dolga volt, hogy a 18 évesektől a 60 évesekig minden magyar férfit összefogjanak. „Mindenki bűnös, aki magyar” jelmondatot hangoztatva, nem kímélték a rendház lakóit sem. Bár volt közöttük, aki azt mondta, hagyják az „öreg papot”, Krizosztom nem kívánt élni a kegyelem lehetőségével. Azt mondta, ha szerzetes-társait nem engedik szabadon, akkor őt is tar-

tóztassák le. Így a többiekkel együtt ő is egy hideg barakk betonján töltötte az éjszakát, vigasztalva a kétségbeesett embereket. Rendtársai, látva szenvedéseit, köpenyüket a fájó dereka alá tették, hogy fájdalmát enyhítsék. A nehéz éjszaka után október 27-én reggel Krizosztomot több férfival együtt a partizánok elvitték, azzal, hogy majd a nap folyamán hazaengedik őket. De nem ez történt! Társai, köztük a még ma is élő szemtanú, Kamarás Mihály atya, látták, hogy csak a szomszéd barakkba terelték át őket. Másnap aztán a pavilon előtt fegyveresek gyülekeztek, s katonazene mellett puskatussal verték agyon azokat a foglyokat, akik az épülethől kijöttek. Mihály atya úgy emlékszik vissza, hogy 1944. október 28-án este 8 és 9 óra között a szomszéd barakkból, ahol feltehetőleg Krizosztom is volt, hármásával összekötözött foglyokat tereltek ki, akiket azután puskatussal futásra kényszerítettek, s közben zeneszó mellett a szerb martalócok halálra ütlegelték őket. Szájról szájra járt a hír, hogy az „öreg” ferences papot is agyonverték. Más hírek szerint, bár ennek kevés a valószínűsége, megnyúzták, s úgy ölték meg, mert székelyeket telepített a dobrovoljac házakba. Páter Kovács Kristóf szenvedése pár nappal tovább tartott, sorsa neki is meg volt pecsételve. A martalócok keze között szenvedett vértanúhalált. Kamarás Mihály atya is számos szörnyű megpróbáltatáson esett keresztül, de Isten kegyelméből megmenekült. Talán azért, hogy ő legyen az igazság letéteményese. Amikor Mihály atya 1945-ben visszatért Újvidékre, akkor egy ismerőse, átadta neki Krizosztom véres csuklyáját, amelyet a Futaki úti kaszárnya pincéjében talált meg. Hogy mi lett Krizosztom holttestével, hova temették, melyik tömegsírba, vagy árokba dobták, senki sem tudja. Páter Kamarás Mihály ma is őrzi Krizosztom kelyhét Budapesten, a Margit körüti Ferences Rendházban. A véres csuklya valahol Újvidéken talán megtalálható.

A családi legenda szerint Krizosztom nővére, Alojzia 1945 tavaszán Budapestre utazva a vonatban találkozott egy férfival, akinek az öltönyén egy értelműen látta, hogy az a ferencesek barna csuhájának anyagából készült, és felismerte a csomag-tartóban testvéreinek, Imrének „világjáró” bőröndjét. Szóba elegendve, ez az utastárs mesélte el neki, hogy Krizosztomot Újvidéken a szerb partizánok kivégezték. A Körösztös család tagjai ezt a szörnyűséget sokáig nem tudták elfogadni, reménykedtek, hogy majd csak érkezik egy jobb hír Imre felől. De más hírt nem kaptak. A döbbenetes igazság az: *Krizosztom atya vértanúhalált halt, hitéért, magyarságáért.* Személyében a Jópásztor lelkülete újult meg köztünk, aki „életét adja a juhokért” (Jn. 10,11).